

PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY
Poslanecká sněmovna
2005
IV. volební období

877

Vládní návrh

na vydání

zákona, kterým se mění zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti

ZÁKON

ze dne 2005,
kterým se mění zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti

Čl. I

Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, se mění takto:

1. V § 13 odst. 3 písm. c) se slova „jinému zaměstnavateli“ nahrazují slovy „jiné právnické nebo fyzické osobě“.
2. V § 13 odstavec 4 zní:

„(4) Plnění běžných úkolů podle odstavce 3 písm. c) lze svěřit jen právnické nebo fyzické osobě, která má činnosti (úkoly), které jí mají být svěřeny, zahrnuty v předmětu své činnosti a bude je zajišťovat svými zaměstnanci, které k tomu účelu zaměstnává v pracovněprávních vztazích podle zákoníku práce, nebo jiné právnické nebo fyzické osobě; je-li pracovněprávní vztah zastřen vztahem obchodněprávním nebo občanskoprávním, považuje se za vztah pracovněprávní.“.

Čl. II

Tento zákon nabývá účinnosti dnem jeho vyhlášení.

Důvodová zpráva

Obecná část

Podle platného znění § 13 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, je právnická nebo fyzická osoba povinna plnění běžných úkolů vyplývajících z předmětu její činnosti zajišťovat svými zaměstnanci v pracovněprávních vztazích.

Předmět činnosti vyplývá z obchodního rejstříku, z průkazu živnostenského oprávnění, jímž je živnostenský list a koncesní listina a ze zvláštního zákona, kterým je např. zákon o advokacii. U nepodnikatelských subjektů je předmět činnosti zpravidla určen zákonem o rozpočtových pravidlech, zákonem o obcích apod.

Běžnými úkoly jsou úkoly, které přímo souvisejí se zajištěním výroby nebo poskytováním služeb anebo obdobnou činností při podnikání podle zvláštních předpisů. Za přímou souvislost je možno považovat situaci, kdy by bez této činnosti nebylo zajištění výroby nebo poskytování služeb anebo obdobné činnosti při podnikání podle zvláštních předpisů možné.

Povinnost k plnění běžných úkolů v pracovněprávních vztazích není však absolutní a zákon z ní připouští výjimky. Jedná se o případy, kdy plnění běžných úkolů

- zajišťuje fyzická osoba sama nebo s pomocí svého manžela nebo dětí, nebo právnická osoba prostřednictvím svých společníků nebo členů,
- zajišťuje právnická nebo fyzická osoba dočasně přidělenými zaměstnanci agentury práce, nebo
- právnická nebo fyzická osoba svěří jinému zaměstnavateli.

Plnění běžných úkolů je však možné svěřit jen zaměstnavateli, který má činnosti (úkoly), které mu mají být svěřeny, zahrnutý v předmětu své činnosti a bude je zajišťovat svými zaměstnanci, které k tomu účelu zaměstnává v pracovněprávních vztazích. I z tohoto důvodu je v § 13 odst. 3 písm.c) uvedeno, že svěřením činnosti je možné jinému zaměstnavateli. Jedná se o dosud platnou právní úpravu.

Vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti odstraňuje pochybnosti a umožňuje, aby právnická nebo fyzická osoba, které bylo svěřeno plnění úkolů (činnosti) předávajícího subjektu, nemusela plnit tyto úkoly jen svými zaměstnanci v pracovněprávních vztazích, ale též sama (blíže viz. odůvodnění – zvláštní část). Návrh podpořila i Hospodářská komora.

Navržená úprava je v souladu s Ústavou, ústavním pořádkem a právním řádem České republiky. Je v souladu s mezinárodními smlouvami, kterými je Česká republika vázána.

Soulad navrhovaného řešení se závazky vyplývajících pro Českou republiku z jejího členství v Evropské unii není možné hodnotit, neboť tato otázka není právem Evropských společenství upravena.

Navrhovaná úprava nebude mít dopad na státní rozpočet a ostatní veřejné rozpočty.

Rovněž se nepředpokládají dopady na podnikatelské prostředí České republiky a na životní prostředí. Naopak, ve svých důsledcích může navrhovaná úprava zkvalitnit

podnikatelské prostředí, zejména drobné podnikání. Návrh rovněž nemá dopad na dodržování rovnosti mužů a žen.

Zvláštní část

K bodu 1:

Návrh novely nahrazuje slova „jinému zaměstnavateli“ dikcí „jiné právnické nebo fyzické osobě“. Tím bude jednoznačně umožněno, aby svěřené úkoly mohla plnit i osoba samostatně výdělečně činná (dále jen „OSVČ“), která nikoho nezaměstnává (viz obecná část odůvodnění).

K bodu 2:

V případě svěřením činnosti se v poslední době, zejména mezi podnikateli a ve sdělovacích prostředcích, rozvinula kritika tohoto ustanovení v tom smyslu, že brání živnostníkům, kteří nemají své zaměstnance, sjednávat smlouvy mimo pracovněprávní vztah s příslušnými subjekty, např. malými a středními podnikateli.

I když toto ustanovení platí ve stejné dikci již od roku 2000, podnikatelská veřejnost tuto úpravu respektovala a její praktická aplikace nečinila větší potíže, rozhodla se vláda navrhnout úpravu tohoto ustanovení. Vláda se touto záležitostí mimo jiné zabývala zejména proto, že platná formulace tohoto ustanovení vzbuzovala u podnikatelské veřejnosti pochybnosti o tom, zda živnostníci a drobní řemeslníci, kteří nemají vlastní zaměstnance, mohou spolupracovat, resp. vyvíjet podnikatelskou činnost pro zadavatelské firmy, např. obchodní společnosti. Realizací vládního návrhu by se měly vyloučit legislativní pochybnosti o tom, že i OSVČ mohou bez zábran a hrozby sankce plnit činnosti nebo úkoly, které jim svěří k výkonu jiný subjekt, např. obchodní společnost, i bez svých zaměstnanců. Tím by se měly zlepšit legislativní podmínky pro zkvalitnění podnikatelského prostředí. To je i hlavní účel navrhovaného ustanovení.

Usnesením vlády ze dne 19. ledna 2005 č. 94 vláda přijala návrh na změnu § 13 odstavec 4 zákona č. 435/2004 Sb. Toto ustanovení bylo doplněno o dikci spočívající v tom, že „je-li pracovněprávní vztah zastřen vztahem obchodněprávním nebo občanskoprávním, považuje se za vztah pracovněprávní“.

V praxi to bude znamenat, že uzavřou-li účastníci (např. obchodní společnost a OSVČ) právní úkon - smlouvu podnikatelského typu, např. podle obchodního zákoníku, a nebude-li mít tento vztah charakter podnikání (samostatně vlastním jménem na vlastní odpovědnost apod.) a budou-li na základě této smlouvy (právního úkonu) plnit úkoly vyplývající ze svěřené činnosti takovým způsobem a postupem, jako by se jednalo o pracovněprávní vztah, bude obchodněprávní nebo občanskoprávní vztah dále považován za vztah pracovněprávní. Bude se jednat zejména o takové prvky činnosti OSVČ v obchodněprávním nebo v občanskoprávním vztahu, které jsou vlastní pracovněprávnímu vztahu. Jde zejména o výkon činnosti OSVČ na pracovišti druhého subjektu (např. obchodní společnosti), podle jeho pokynů, ve vymezeném pracovním čase, s využitím jeho energie či surovin, bez odpovědnosti vůči třetím osobám, případně bez majetkové účasti OSVČ apod. V tomto případě by se jednalo o zastírání skutečných důsledků právního úkonu (viz § 41a odst. 2 občanského zákoníku). Na základě smlouvy obchodněprávní nebo občanskoprávní, vznikl totiž určitý právní vztah, který není vztahem pracovněprávním, ale jde o formálněprávní vztah, jehož skutečným obsahem je vztah pracovněprávní a bude dále takto posuzován.

Dikce „zastřený právní vztah“ není našemu právnímu řádu neznámá. Např. § 2 odstavec 7 zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků uvádí: „Při uplatňování daňových zákonů v daňovém řízení se bere v úvahu vždy **skutečný obsah právního úkonu nebo jiné skutečnosti** rozhodné pro stanovení či vybrání daně, pokud je zastřený stavem formálně právním a liší se od něho.“ Z tohoto ustanovení vycházel i Ústavní soud v rozhodnutí č. 31/2002, když potvrdil rozhodnutí Krajského soudu v Brně ve věci doměření daně z příjmu účastníkům, kteří svým jednáním zastírali skutečný obsah právního úkonu, kdy obsah smlouvy o dílo neodpovídal pracovněprávním vztahům.

Pojem zastřeného právního úkonu vymezuje v teoretické oblasti i občanský zákoník v § 41a odst. 2.

V Praze dne 19. ledna 2005

Předseda vlády:

JUDr. Gross v.r.

1. místopředseda vlády a
ministr práce a sociálních věcí

Ing. Škromach v.r.